

ПРИВАТИЗАЦИЈА СТРАНАЧКИХ ФИНАНСИЈА: НОВИ ЗАКОН

Рововска битка

Реконструисана Влада Србије требало би у најскорије време да усвоји нови закон о финансирању политичких партија

ЛИДИЈА КУЈУНЦИЋ

Иако су народни посланици пре шест година усвојили Закон о финансирању политичких странака, ниједна правоснажна пресуда није донета. Нажалост, то не значи да су партије у Србији оперисане од политичке корупције већ да један од најважнијих антикоруптивних закона заправо није примењиван. За протеклих 20 година вишестраначког живота, нагледали су се грађани Србије свега. Независне институције су извештавале о малверзацијама странака и у изборним кампањама и у редовном раду, али на крају је било: ником ништа. А и како да се спречи мување, бар са

парама из буџета, када су за контролу странака задужени скупштински Одбор за финансије и Републичка изборна комисија и када ексклузивно право да поднесе прекршајне пријаве има само председник одбора у коме седе парламентарци, који с једне стране немају довољно стручног знања, а са друге стране понашају се као војници партије а не представници грађана?! Као што је др Владимир Гоати, председник Транспарентности Србије, недавно рекао на округлом столу о нацрту овог закона, то је као да хроничног алкохоличара припустите у продавницу пића!

С обзиром на то да је борба против корупције - поред изручења Ратка

Младића, Горана Хаџића и сличних Хашком трибуналу - главни услов за чланство у Европској унији, направљена је радна верзија потпуно новог закона о финансирању политичких активности. У току је полирање текста који је радна група Министарства правде и Агенције за борбу против корупције саставила још у децембру 2010. године и сада се чека да реконструисана Влада Србије каже своје.

Наравно, места за усвајање још неке препоруке и терминолошку прецизност увек има, али рововска битка ће се водити не само на влади већ и за скупштинском говорницима. Судећи по досадашњим варничењима и томе да је претходна влада већ једном 28.

фeбруара 2011. године одбила предлог - биће напето, иако су и Венецијанска комисија, Група земаља за борбу против корупције Европског савета (ГРЕКО) и ОЕБС оценили да је предлог закона добро написан. Грађанима преостаје само да држе фиге и надају се да предлог закона неће бити уништен амандманима посланика.

„Међу најпозитивнијим изменама издвојио бих изричиту забрану средног финансирања (нпр. да нека фирма плати рекламу уместо странке која се пропагира) и снажна контролна овлашћења Агенције за борбу против корупције ради утврђивања законитости финансирања. Нове су и норме о изборном јемству, које имају за циљ да се буџетски новац не расипа за дотације изборним листама које не успеју да освоје ни један одсто гласова (0,3 одсто за мањине)“, каже Немања Ненадић, програмски директор Транспарентност Србија, додајући да нема сумње да је то правило неповољно за нове актере на политичкој сцени. Ипак, то не значи да се ограничава пасивно бирачко право (учествовања на изборима) без полагања јемства. Оно је услов само за добијање буџетских субвенција. Ненадић мисли да иоле озбиљним такмацима, који претендују да пређу цензус и освоје више од 250.000 гласова, не би требало да буде проблем да такво јемство прибаве, имајући у виду да ће без њега остати само ако не освоје ни 40-50 хиљада гласова.

У медијима се већ спекулисало да је Г17 плус тражио да се буџетска давања за финансирање парламентарних странака са 0,15 одсто удвоструче, да се смање средства која би Агенцији за борбу против корупције омогућила контролу партијских финансија, као и да се уплатницама на рачун странке може донирати и по неколико десетина хиљада динара. Потом је странка Г17 плус прозвала Министарство правде да је под контролом Демократске странке и да кочи доношење новог закона.

Нацрт закон доноси промене у начину расподеле буџетских средстава

за политичке странке. „Предвиђене су рестриктивне одредбе према странкама које излазе на изборе само да би кроз изборни процес зарадиле нешто новца. У том смислу нови закон може утицати на смањење броја политичких странака“, рекао је Слободан Хомен, државни секретар у Министарству правде на округлом столу посвећеном новом закону. Хомен, који је већ једном најавио да ће Влада усвојити овај предлог закона, и даље је оптимистичан и не очекује велике измене. „Лично више бих волео да држава плати политичке странке, него да оне налазе средства тако што чине коруптивна кривична дела“, каже Хомен и додаје да ће после још једне дораде Венецијанске комисије закон убрзо бити усвојен у Скупштини. Један од највећих недостатака садашње регулативе је што прикупљање новца за кампању из приватних извора може да износи свега 20 одсто од средстава добијених из јавних извора. А како су често странке новац из буџета добијале и после одржаних избора, странке су имале муке да израчунају колико новца могу да прикупе из приватних донација и прилога. И тако се појавило много „испегланих извештаја“ странака које су накнадно паковале трошкове како би избегле да прекораче законом дозвољене износе за финансирање.

„Добијали смо извештаје о кампањама на ванредним локалним изборима 2010. године, у којима су странке потрошиле нула динара у изборној кампањи“, каже Зорана Марковић, директорка Агенције за борбу против корупције која је надлежна да контролише страначке финансије само у оквиру изборних кампања. Када би се постојећи закон примењивао,

Нови закон не лимитира ни укупне расходе предизборних кампања ни закуп ТВ термина

неке од странака биле би у великом проблему јер су давале лажне податке, јер се преко интернет-презентација, извештаја из медија јасно види да су кампање, чак и на локалном нивоу, биле и те како динамичне. Зорана Марковић додаје: „За Агенцију је још већи проблем што нема ниједан делотворан механизам контроле трошкова у кампањи, нити има критеријум на основу кога би утврђивала количине, цене и квантитет одређених активности странака у изборној кампањи. Према садашњем закону, Агенција је принуђена да се ослањамо на посредне изборе, што никако није добро за делотворну контролу“.

Предлог закона политичким странкама омогућава да и даље добијају одређена средства из јавних извора, али и средства из приватних извора привлаче без ограничења, тј. само атрактивношћу политичке агенде коју нуде. Намера понуђеног решења је да већина средстава партија долази из приватних извора, што може бити компликованије за контролу, али је свакако здравије за даљу демократизацију политичког живота.

„Вероватно у извештајима странака доста тога се ставља са стране, па тако 80-90 одсто средстава потиче из јавних извора. То није добро, јер странке тако постају део државног апарата, уместо да буду актер цивилног друштва у пољу политичког деловања“, каже Ђорђе Вуковић, програмски директор ЦеСИД-а, додајући да је други ништа мање значајан проблем био нејасан критеријум поделе јавних средстава. Независни стручњаци страхују да ће се, једном када Агенција успостави ефикасну контролу над свим оним што је регулисано, они који крше правила о финансирању довијати тако што ће уместо странака кампању водити неко други, нпр. као неко удружење. За скривање прихода могли би да се искористе и зајмови. ОЕБС и ГРЕКО страхују, не без разлога, да би Агенција могла да се нађе под притиском ако заиста буде свој посао радила како треба. ■